

Vadászati kultúránk emlékei: Darányi Ignác Vadásztársaság 25 éve

(25 Year History of Darányi Ignác Hunting Association)

Vajda József*

Soproni Egyetem, Erdőmérnöki Kar
Roth Gyula Erdészeti és Vadgazdálkodási Tudományok Doktori Iskola

Darányi Ignác VT 2021-es trófeaszemle (Fotó: Vajda József)

Kivonat

2021-ben 25 éves lett a Darányi Ignác Vadásztársaság. Történetük 1945-ben kezdődött. Turnai Kálmán, tassi lakos visszaemlékezése szerint 1945 előtt nem volt önálló vadásztársaság Tasson. A község vadászterületének kb. 75%-át nagybirtok alkotta. A birtokkal és önálló vadászterülettel rendelkeztek: gróf Nemes János, a Darányiak (Darányi Ignác, Darányi Gyula) és Hóman Bálint, a Végh Család (Végh Béla és Végh József), Boronkai György és Szerbit István földesurak. Ebben az időben bőséges

* Jozsef.Vajda@phd.uni-sopron.hu

volt a mezei nyúl, a fogoly, és a fürj állomány, vízivadra is eredményesen lehetett vadászni, különösen a Kinszéki részen. A nagybirtok rendszer 1945 után felszámolásra került és új vadászati törvény jelent meg. Ez után szerveződött az első Tassi Vadásztársaság.

Darányi Ignác (Pest, 1849. január 15. – Budapest, Erzsébetváros, 1927. április 27.) jogász, agrárpolitikus, nagybirtokos, miniszter. 1909-től tagja a Magyar Tudományos Akadémiának. A 19–20. század fordulójának kivételes tehetséggel megáldott agrárpolitikusa, aki munkásságával a magyar mezőgazdaság fellendítését szolgálta és 12 éven át irányította a Földművelésügyi Minisztériumot. Mikor Darányi Ignácot 1872-ben jogi doktorrá avatták, valószínűleg nem gondolt arra, hogy az ugyanebben az évben megszavazott VI. törvénycikk milyen hatással lesz az ő későbbi minisztersége idején is arra az ágazatra, amelyet ő maga is kiemelten támogatott. Az ágazat pedig a vadászat-vadgazdálkodás volt és az előbb említett törvénycikk pedig az első olyan jogszabály Magyarországon, amelyik a vadászati jogot a földbirtok tartozékának tekintette. Ezzel, mint ahogy a korabeli híradások is tanúsították, a szabad vadászatnak vége szakadt és „a vad az egyéni tulajdon egyéb tárgyaival egyenlő szabályozást nyerve, megszűnt azon gazdátlan dolog lenni, amelyet hívatlanok is sok esetben és sajnos jogos alapon állva, elpusztíthattak”.

Kulcsszavak: vadásztársaság, vadgazdálkodás, természeti erőforrások, ökoszisztéma szolgáltatások, Darányi Ignác, Tassi Vadásztársaság

Abstract

In 2021, the Darányi Ignác Hunting Association became 25 years old. Their history began in 1945. According to the recollection of Kálmán Turnai, a resident of Tass, there was no independent hunting association before 1945 in Tass. About 75% of the hunting area of the village was made up of large estates. The people who owned most of the land and the independent hunting rights were: Count János Nemes, the Darányi family (Ignác Darányi, Gyula Darányi) and Bálint Hóman, the Végh Family (Béla Végh and József Végh), György Boronkai and István Szerbit. At that time, there was an abundance of hares, partridges and quails. Waterfowl was also present in the area. The large estate system was abolished after 1945 and a new hunting law was introduced. After that, the first Hunting Association of Tass was established.

Ignác Darányi (Pest, January 15, 1849 – Budapest, Erzsébetváros, April 27, 1927) lawyer, agricultural politician, landowner, minister. He became the member of the Hungarian Academy of Science in 1909. He was an agricultural politician blessed with exceptional talent, whose work served to boost Hungarian agriculture. He headed the Ministry of Agriculture for 12 years. When Ignác Darányi was inaugurated as a Doctor of Law in 1872, he probably did not realize what effect the VI. article of law introduced the same year, would have on the hunting and game management sector, which he himself was a strong supporter of during his later ministership. This article was the first legislation in Hungary to state that the right to hunt was connected to property ownership. With this change, as the historical news articles also testified, free hunting came to an end.

Keywords: hunting club, wildlife management, wildlife resources, ecosystems, Ignác Darányi, Hunting Association of Tass

1. Bevezetés

1996. évi LV. Törvény a vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadászatról szól. A törvény hatálya az e törvényben meghatározott rendelkezések szerint vadászterületnek minősülő területre – ideértve a zárttéri vadtartás céljából szolgáló területeket is – és a természetes környezetben vadon élő vadfajokra, valamint a zárttéri vadtartó létesítményekben tartott vadfajokra terjed ki. A vadászati jog – mint vagyoneértékű jog – a földtulajdonjog elválaszthatatlan részeként – a földtulajdon tekintetében fennálló haszonélvezeti jog esetén is – a vadászterületnek minősülő terület tulajdonosát illeti meg. Társult vadászati jog esetében a vadászterület tulajdonosainak egymás közti jogviszonyára a Polgári Törvénykönyv közös

tulajdonra vonatkozó rendelkezéseit az e törvényben foglalt eltérésekkel kell alkalmazni. A vadászterület határát megállapító határozat alapján az érintett földtulajdonosok vadászati joggal rendelkező közösséget (a tulajdonosi közösség) alkotnak. A tulajdonosi közösséget, valamint a tulajdonosi közösség képviselőjét a vadászati hatóság nyilvántartásba veszi, illetve az e törvény végrehajtására kiadott rendeletben foglaltak esetén a nyilvántartásból törli.

Az új vadászati törvény hatálybalépésével elkezdődött a szervezés, hogy a Tass községnek is önálló vadásztársasága legyen. 1996 augusztus 21-én 18 taggal megalakult a Tass Községi Bérkilövő vadásztársaság. 1996 október 21-én 10 éves haszonbérleti szerződést kötött a tassi földtulajdonosok közösségével, így 6795 hektár vadászterülethez jutott. A vadászterület javarészt szántóföldből áll, kisebb ligetes facsoportokkal, valamint az egész területet átszelő Kiskunsági Főcsatornával, nyugatról teljes egészében a Duna folyó határolja. Jellemzően apróvadás terület, ezért vadgazdálkodás főleg őz, nyúl, fácán és vadkacsaára összpontosult. Tavasszal, a tagok nagy örömeire szalonkázás volt engedélyezve a Darányi erdőben. 2000 október 14-én névadó ünnepség keretében a vadásztársaság felvette a Darányi Ignác nevét. Ekkor a tagság 49 vadászból állt, akik aktívan részt vettek a vadászterület fejlesztésében, vadélőhelyek megvédésével, vadföldek kialakításában, magaslesek és vadetetők építésében, fásításban. 2001-es évben több mint 10 000 db facsemete került elültetésre a tassi határban.

2. Tass Község Bérkilövő Vadásztársaság alapszabálya 1996

„A vadásztársaság célja, hogy az egyesületekre és a vadgazdálkodásra vonatkozó a vadászatra, valamint a fegyver és lőszer tartására és használatára vonatkozó jogszabályok és szabályzatok megtartásával és megtartatásával a nemzetgazdaság érdekeivel – különösen a helyi mező- és erdőgazdasági érdekekkel – összhangban, környezet és természetvédelmi előírásokra figyelemmel, szakszerű és tervszerű vadgazdálkodással, a legcélszerűbb együttműködési formák kialakításával és példás egyesületi étellel tagjai részére – lehetőségei szerint – kulturált vadászati lehetőséget biztosítson.

A vadásztársaság célja továbbá: a tervszerű pénz- és vadgazdálkodás, valamint vadászterület szerzésére irányuló tevékenység révén elősegítse a vadászat feltételeinek megteremtését”.

Ekkor a vadásztársaság létszámának a meghatározása legalább 11 fő és legfeljebb 52 fő volt.

3. Tassi Vadásztársaság története 1946-tól

A nagybirtoki rendszer 1945 után felszámolásra került és új vadászati törvény jelent meg. Ekkor szerveződött az első Tassi Vadásztársaság. Érdekesség, hogy ekkor még a tagok foglalkozását is megjelenítették az irataikban.

Alapító tagok:

<i>Elnök</i>	Rácz Mihály, kovácmester
<i>Titkár</i>	Nagy Gyula, községi tisztviselő
<i>Vadászmester</i>	Dabi István, tejcarnok vezető
<i>Gazdasági felelős</i>	Horváth Ferenc, hentes és mészáros
<i>Tagok:</i>	Gubacsi Gábor, terményfelvásárló
	Varga Lajos, gépkovács
	Nóniusz Gábor, kőművesmester
	Szigetfű György, kocsmáros
	Pusztai Mihály és Pusztai József, gazdálkodók

Turnai Kálmánt az 1946. januári közgyűlésen vették fel tagnak, és ekkor a társaság a Tass község egész területére megkapta a vadászati jogot.

Az 1955-ös évben a terület átszervezésére került sor. Ekkor hozták létre a járási vadásztársaságokat. Tass a Kunszentmiklósi Járáshoz került, ezért a Tassi Vadásztársaság önállósága megszűnt. Az 1960-as években a Járási Vadásztársaságot megszüntették. Ezt kihasználva a Belügyminisztérium, a község határának felét, a Kiskunsági Öntöző Főcsatornától északra eső részét átcsatolták a Dömsödi Vörös Lobogó Vadásztársasághoz, a megmaradt déli részét a tagok egy részével a Szalkszentmártoni Petőfi Vadásztársasághoz csatolták. Így Tass Községben 1996-ig önálló vadásztársaság nem volt.

Az 1996. évi LV. Törvény megjelenése után, Deli Péter kezdeményezésére, Szőke István és Szilágyi József alakított egy szervezőbizottságot azon célból, hogy Tass Községben is létrehozzanak egy Vadásztársaság. Kétheti előkészítés után 1996.08.14-én ez meg is történt. Megalakult a Tass Bérkilövő Vadásztársaság.

Az alapító tagok:

1. Dr. Cserép József állatorvos, elnökhelyettes
2. Deli Péter kiskereskedő, titkár
3. Szőke István, földbirtokos
4. Szőke Gábor, főiskolai hallgató
5. Ifj. Nagy Sándor, gépészmérnök, ellenőrző bizottság elnöke
6. Aczél László, szobafestő, fegyelmi bizottság elnöke
7. Gáspár Attila, felszolgáló
8. Gubacsi János, kisiparos
9. Szilágyi József, nyug. építész, Vt. elnök
10. Erdős Mihály, főiskolai hallgató
11. Vizeli András, nyug. rendőr, ellenőrző bizottsági tag
12. Palócz János, gazdálkodó
13. Kovács György, nyug. rendőr alezredes, gazdasági vezető
14. Fehér Ákos Tamás, tassi földbirtokos
15. Neszményi György, tanár, természetvédelmi felelős
16. Péterfi Gábor, telepvezető, vadászmester
17. Máthé Ferenc, nyug. rendőr
18. Polánszki Sándor, gépészmérnök, üzemvezető
19. Rabnecz József, gépkocsivezető, fegyelmi bizottsági tag
20. Frendl Károly, étterem vezető, ellenőrző bizottsági tag
21. Vorák Balázs, raktáros, fegyelmi bizottsági tag

Ifjú Nagy Sándor így emlékszik a vadásztársaság első hónapjaira: „A megalakulástól a terület átvételéig eltelt időben 1997.03.01-ig, szigorú beosztásban „őriztük a területet”, egy vadász mellé két tanú volt beosztva és így kellett járőrözni a területen. Amikor már jogerősen gazdálkodhattunk a területen, megváltoztattuk a nevünket: Tass Községi Vadásztársaságra.

Az egész társaság tanulta a vadgazdálkodást, belefogtunk mi mindenbe, fát ültettünk, fácánt és vadkacsát neveltünk, élő nyulat fogtunk be, nagyterítékű fácánvadászatot szerveztünk ökörsütéssel egybekötve, amikor is 420 db fácánt lőttek a vendégek. A fácánnevelésnél is komolyan szervezett őrzés volt. Az őrzésre nappal állandó emberek voltak Erdős Imre bácsival az élen, éjszakára pedig a tagok voltak beosztva. Volt lakókocsink, kihelyezve a nevelde területére. Vezetni kellett a nyilvántartási könyvet, ha valaki valamilyen furcsaságot észlelt, be kellett írni. A faültetés és a tavaszi dúvadgyérítés minden évben kötelező program volt. Aki vadász segítőt is hozott magával, azok plusz vendégjegyet kaptak a vízivad vadászatra.

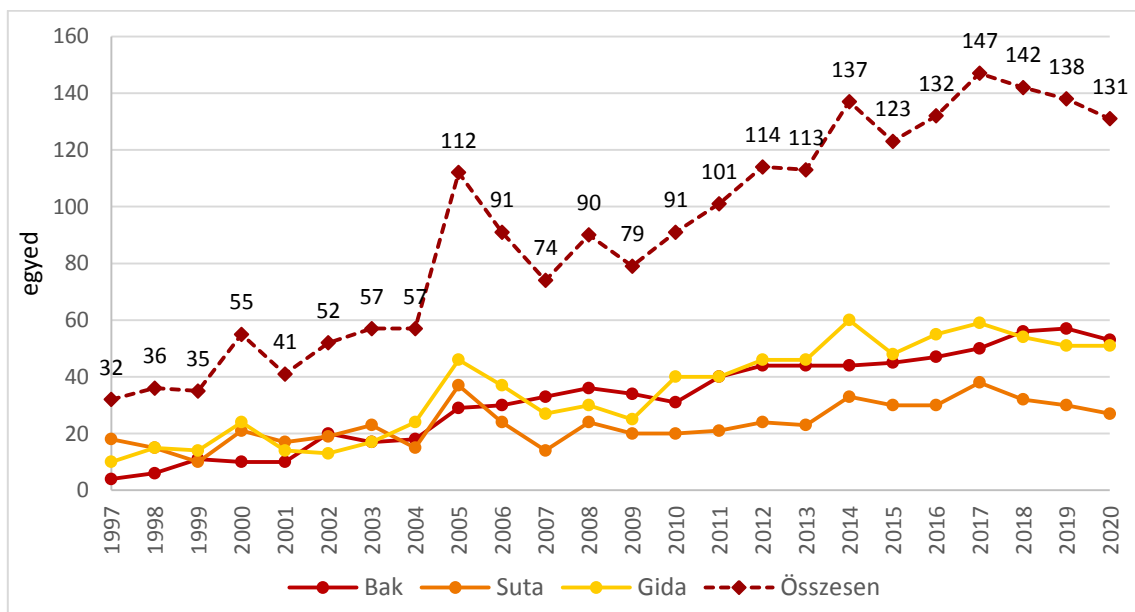
A Sajószentpéteri Vt.-vel cserevadászokat folytattunk, ők mezei nyúlra és fácánvadászatra jöttek hozzánk, mi pedig vaddisznóhajtásra mentünk hozzájuk”.

Hosszas tárgyalások és szervezkedések után a 2001.03.10-i közgyűlésen, új vezetőség lett választva a társaság élére.

Az új vezetőség a következő személyekből állt:

Vt elnök:	Nagy Sándor Zoltán
Elnök helyettes:	Kaltenecker István
Gazdasági Vezető:	Szép István
Vadászmester:	Péterfi Gábor
Természetvédelmi felelős:	Nyámádi Ferenc
Ellenőrző Bizottság elnöke:	Kosztolányi László
Ellenőrző Bizottság tagok:	Frenzl Károly Id. Szőke László
Fegyelmi Bizottság elnök:	Dr. Márton János
Fegyelmi Bizottság tagok:	Aczél László Szőke István

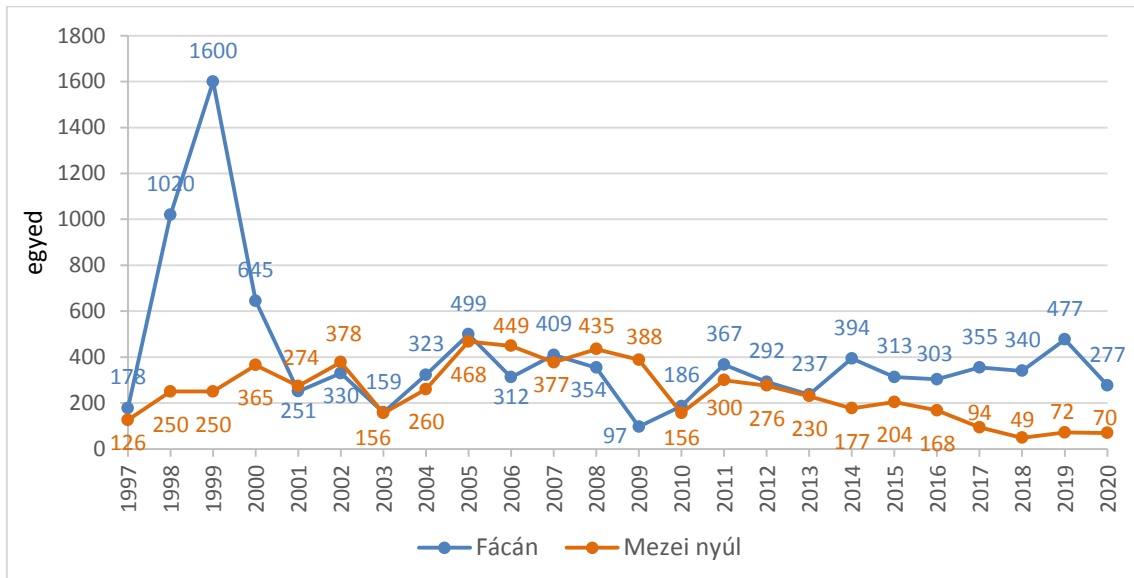
Egy komoly betanulási folyamat vette kezdetét a vadgazdálkodást és a vadásztársaság működtetésében. Eleinte nehezen indult, de a vezetőségi tagok fiatalok voltak, volt bennük tenni akarás és szívvel-lélekkel csinálták. Ami nem ment azt nem erőltették, nem vállaltak már fácánnevelést, hanem felnőtt vadászfácánt vásároltak és helyeztek ki vadászatra. Óvták gondozták az őz állományt, és 1999 óta az állomány növekedése beindult.

1. ábra: Őz teríték alakulása, Darányi Ignác VT (forrás: OVA)

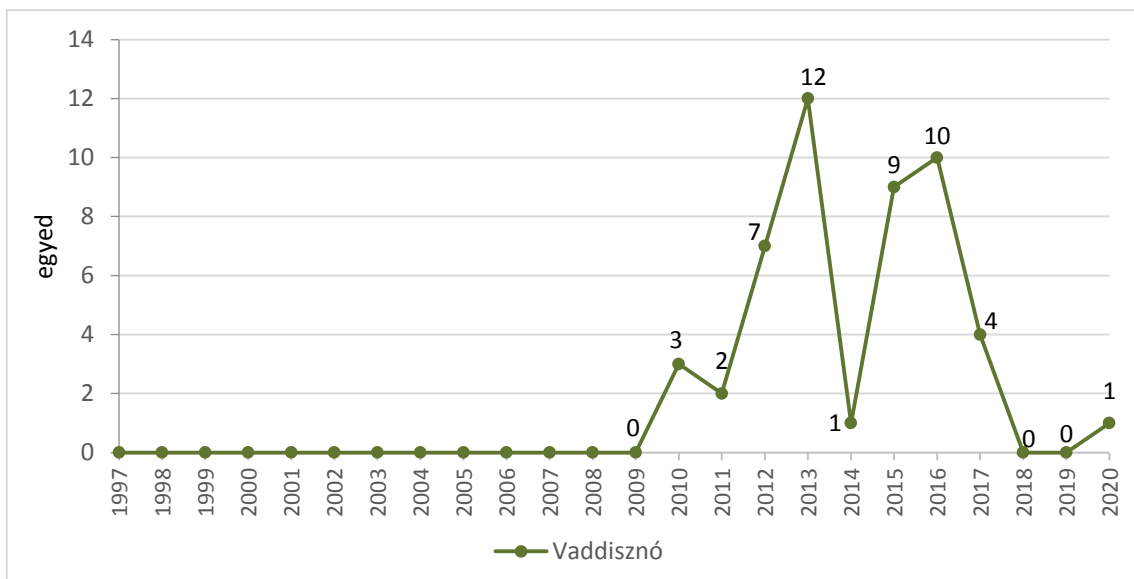
Vigyáztak a mezei nyúlra és a fácánra, de az állomány 1999 után csökkenésnek indult. Sajnos a csökkenése azóta is tart, köszönhetően a mezőgazdasági táblákra kiszórt vegyszereknek és a minden talpalatnyi földterület megművelésének. A 2011–2012-es évre a terítékre került őzbakok száma elérte a 40 db-ot, szemben ezzel a mezei nyúl teríték 242-re csökkent, a fácán pedig 367 db-ra. A 2018-as év hozta meg a várva várt eredményt az őzbak gazdálkodásban. 2018.05.06. reggelén sikerült terítékre hozni a Bács-Kiskun megye legna-

gyobb őzbakját. A trófea 24 órás kiskoponyás súlya: 773 gramm, szárhossz átlaga 28,05 cm, az Országos Trófeabíró Testület bírálata alapján CIC pontja: 205,43 pont. Ezzel a pontszámmal a Magyarországi ranglistán az első 10-ben szerepel. A szerencsés elejtő Kovács Zoltán volt, Nagy Sándor Zoltán kísérésében. A 2019–2020-as évben érte el a terítékre került bakok száma a legmagasabb értéket, 57 db-ot. Ekkor mezei nyúlból már csak 72 db került terítékre, fácánból pedig 477 db, köszönhetően a nevelt fácán kihelyezéseknek.

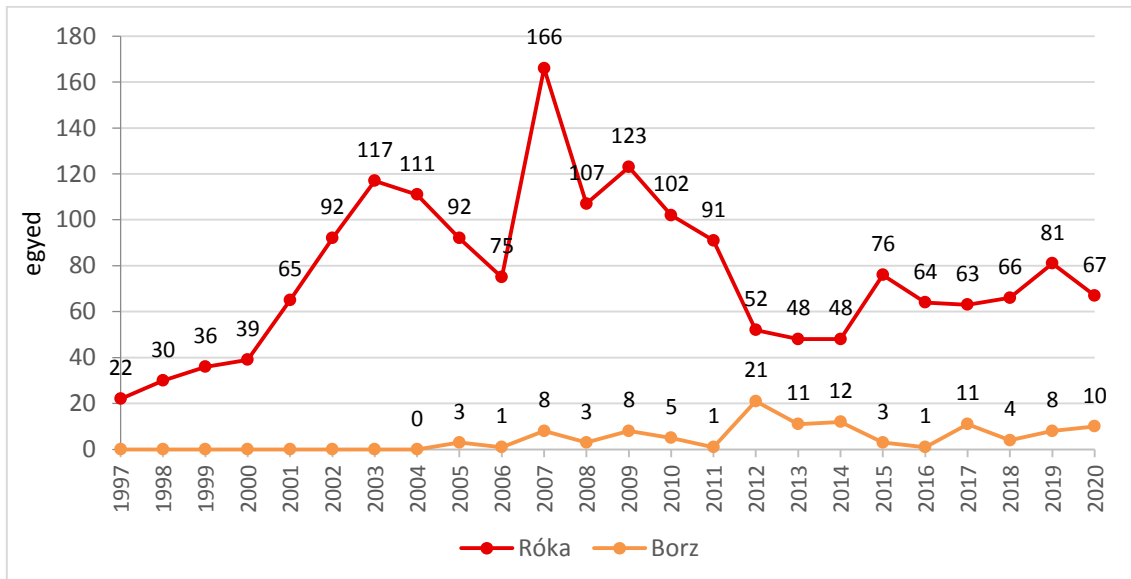
2. ábra: Fácán és mezei nyúl teríték alakulása, Darányi Ignác VT (forrás: OVA)

2010-től a VT területén megjelentek a vaddisznók is. A 2020-as évben már az is megtörténhetett, hogy üzekedésben, egy reggeli sikeres őzbak elejtés után, belefutottak egy vonuló konda disznóba és a „6-os terület 1. lőállásán”, a vendégnek 4 süldőt sikerült terítékre hozni percekben belül. A Darányi erdőben 2018. február 23-án bronzérmes kant sikerült lőni ifj. Földvári Sándor helyi vadásznak.

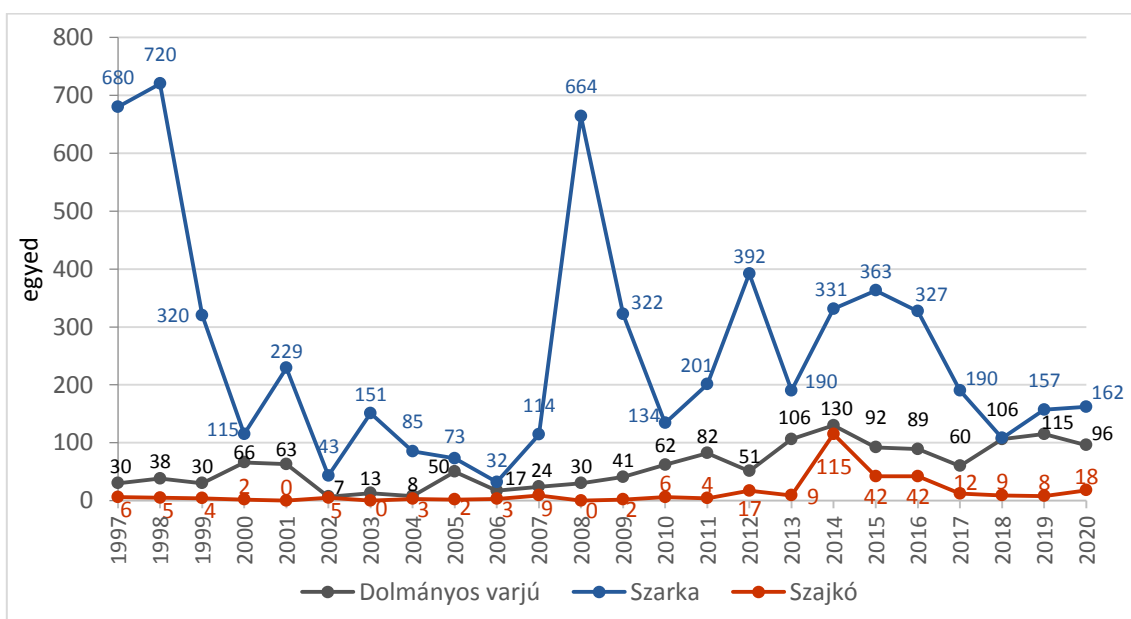
3. ábra: Vaddisznó teríték alakulása, Darányi Ignác VT (forrás: OVA)

Az eredményes vadgazdálkodás érdekében fontos a ragadozók gyérítése, éppen ezért a VT komoly erőforrásokat fordít ragadozógyérítésre. A hivatásos vadászok és a sportvadászok is részt vesznek a szőrmés és szárnyas dúvadak gyérítési tevékenységében, hiszen azok sok kárt okoznak a vadállományban, illetve a szaporulatban. Ugyanakkor ez a tevékenység lehetőség és kihívás a vadászoknak a hobbijuk folytatására, amikor a vadászati tilalmi idő miatt hasznos vadat nem hozhatnak terítékre. A vadászok tisztában vannak vele, hogy a ragadozók szaporodási időszaka előtt elejtett egyedek kettős hasznot hajtanak. Egyrészt az elejtett róka már biztosan nem eszik nyulat, másrészt az ebben az időszakban elejtett szuka róka nem fogja az utódaival növelni az állományt.

4. ábra: Szőrmés ragadozók teríték alakulása, Darányi Ignác VT (forrás: OVA)

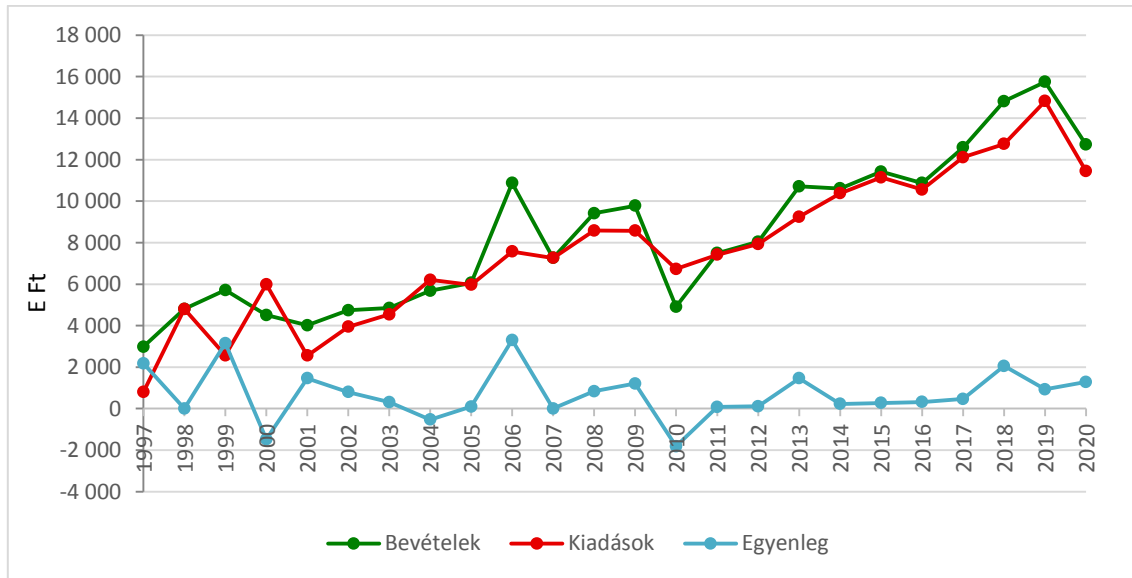
Természetvédelmi és vadgazdálkodási szempontból, különösen a földön fészkelő védett és vadászható madarak szempontjából lényeges, hogy a lehető legalacsonyabb legyen a fészek- és fiókapusztító predátorok létszáma.

5. ábra: Szárnyas ragadozók teríték alakulása, Darányi Ignác VT (forrás: OVA)

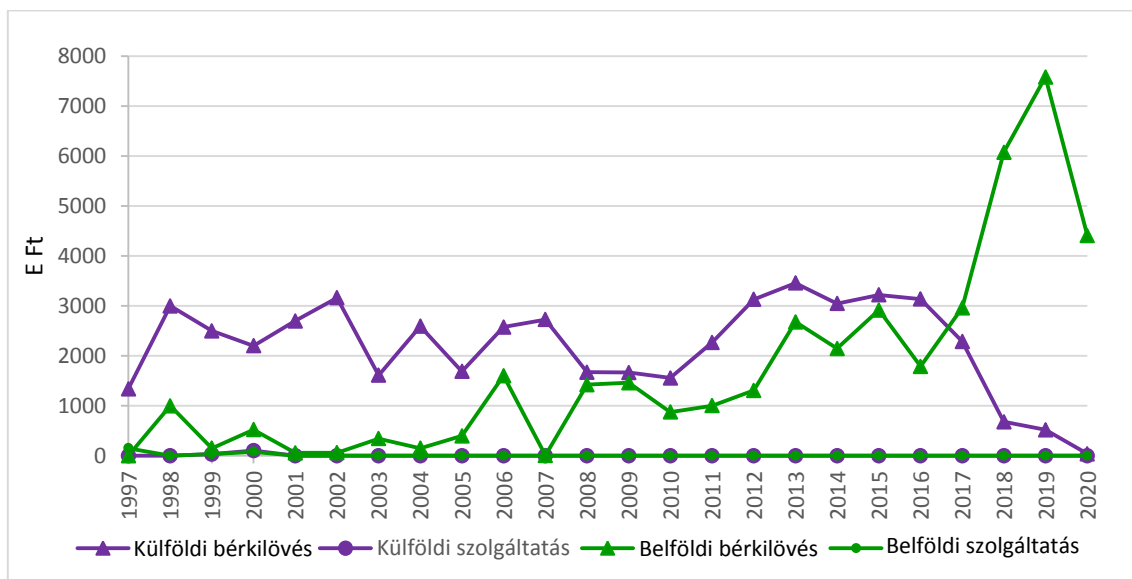
3. Gazdálkodási adatok

A VT pénzügyi helyzete stabilnak nevezhető, de a legkisebb negatív hatás is kibillentheti ebből az állapotából, mivel a bevételek mellett az elvárások és a költségek is egyre nőnek.

6. ábra: Pénzügyi adatok alakulása, Darányi Ignác VT (forrás: OVA)

2017-től a VT bevételeit a hazai bér vadászok határozzák meg, ami nagyban segítette a 2020-as, COVID-19 miatt bevezetett külföldi beutazások korlátozását kiegyensúlyozni. Mivel a belföldi vadászok továbbra is utazhattak, a VT a tervezett bérkilövéseket sikeresen teljesítette. Volt olyan belföldi vadász, aki 24 óra alatt 11 bakot ejtett el, a társaság állományának a minőségi válogató vadászata közben. A szolgáltatásból eredő bevételek viszont alacsony tendenciát mutatnak.

7. ábra: Bérkilövések alakulása, Darányi Ignác VT (forrás: OVA)

4. A vad védelme

Már Darányi Ignác minisztersége idején is felismerték, hogy a vadgazdálkodás és a vadászat adta lehetőségeket ki kell használni és ezt már akkor is igyekezett a földművelésügyi tárca a maga sajátos eszközeivel, elősegíteni. Felismerték azt is, hogy a vadászból befolyó bevétel hosszú távon nem fokozható csak akkor, ha a vadgazdálkodásra is komoly gondot fordítanak. Ezt bizonyítja többek közt az is, hogy az 1883-as vadászati törvény Európában is élen járó módon, tilalmi idő meghatározásával intézkedett a vadászható vadfajok védelme érdekében.

Ezért ma, amikor a vadászati törvényünk elsősorban a vad védelmére és a vaddal való gazdálkodásra helyezi a fő hangsúlyt, nem szabad elfeledkeznünk elődeink mai szemmel nézve korszerűnek mondható intézkedéseiről, különösen akkor nem, ha Darányi Ignác örökségéről beszélünk, mert az ő modern szemléletű irányító tevékenysége az egész agrárium fejlődésén túl, a mai napig hat a vadgazdálkodásra is. A Darányi Ignác vadásztársaság jól választott nevet, mert olyan személy nevével büszkélkedhet, aki sokat tett a magyar vadászokért és a vadászat fennmaradásáért.

A Darányi Ignác Vadásztársaság a közelmúltban volt 25 éves. Nagy jelentőségű, hogy ez alatt a huszonöt év alatt aktív, eredményes tevékenységet tudott folytatni. Egy önkéntesen létrehozott vadásztársaság életképességét bizonyította az a tevékenység, amely a megalakulástól napjainkig történt. Az eltelt 25 esztendő nagy kihívások elé állította a vadásztársadalmat, s ennek kapcsán a vadászati érdekképviselőket is. Ezek során igazolódott a VT azon alapvetése, hogy a vadásztársaság csak cselekvőképes egységben képes a kihívásoknak megfelelni. Sok minden történt, sok minden változott ez alatt az időszak alatt. Azoknak, akik részesei voltak jó érzés végig gondolni az eseményeket, hiszen számos közös emléket jelentenek, a többi vadásztársunknak pedig új információkat nyújthatnak, esetleg útmutatásul szolgálhatnak a jelen és a jövő problémáinak megoldásában.

Felhasznált irodalom

- HORVÁTH ZOLTÁN – BENCZE ANDRÁS – MIKLÓS KÁROLY – SZENEK ZOLTÁN (2001): Millennium Vadászati Almanach, Bács-Kiskun Megye, Természetről, vadgazdálkodásról és vadászatról a Kiskunságban. Bács-Kiskun Megyei Vadászszövetség, Kecskemét. p. 234
- NAGY SÁNDOR ZOLTÁN jegyzetei (2021)
- ORSZÁGOS VADGAZDÁLKODÁSI ADATTÁR (2021): Darányi Ignác Vadásztársaság statisztikai adatai
- SZENEK ZOLTÁN. (2000): Gondolatok Darányi Ignác emléktábla-avatójára. Kézirat
- Tass Község Vadásztársaság Önkormányzata Szabályzatai
- Tass Község Bérkilövő Vadásztársaság – Alapszabálya (1996)

